

บทที่ 1

บทนำ

ในอดีตแหล่งน้ำในประเทศไทย จัดเป็นแหล่งน้ำที่มีคุณภาพดี และมีปริมาณมาก ดังนั้นน้ำใช้เพื่อการอุปโภค-บริโภคจึงไม่เป็นปัญหา ต่อมาเมื่อจำนวนประชากรมากขึ้น ประกอบกับมีการนำความเจริญทางวิทยาการต่าง ๆ เข้ามาใช้เพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ เป็นผลให้ปัญหาคาตามมามากมาย เช่นปัญหามลพิษทางอากาศจากการอุตสาหกรรมและการคมนาคม ปัญหามลพิษทางดินเนื่องจากการใช้ปุ๋ยเคมีในการเกษตรกรรม การใช้ที่ดินทิ้งขยะมูลฝอยจากชุมชนอย่างไม่ถูกหลักเกณฑ์และวิธีการ ปัญหามลพิษทางน้ำจากการทิ้งน้ำเสียที่ขาดการบำบัดของโรงงานอุตสาหกรรมและชุมชน ฯลฯ มลพิษเหล่านี้มีผลกระทบทำให้คุณภาพน้ำของแหล่งน้ำเลวลง (อาทร สุทธิบุญ, 2533) นอกจากนี้บางสถานที่ยังมีการรุกรานเนื้อที่ของแหล่งน้ำให้เปลี่ยนแปลงเป็นที่ทำกิน ที่อยู่อาศัยหรือทางคมนาคมเป็นเหตุให้เนื้อที่แหล่งน้ำลดลงเรื่อย ๆ ซึ่งเหตุการณ์เหล่านี้ได้นำไปสู่การขาดแคลนน้ำเพื่อการอุปโภค-บริโภคที่ได้จากธรรมชาติ จนจำเป็นต้องจัดหาน้ำเพื่อการอุปโภค-บริโภคเพื่อบริการประชาชน

1.1 ความเป็นมาของการประปาในประเทศไทย

สำหรับการหาน้ำเพื่อการอุปโภค-บริโภคบริการแก่ประชาชนนี้ เริ่มขึ้นครั้งแรกในรัชสมัย พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5 คือในวันที่ 13 กรกฎาคม พ.ศ. 2452 (การประปานครหลวง, 2532) ได้มีประกาศพระบรมราชโองการ ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ "กรมสุขาภิบาล" จัดการที่จะนำน้ำมาใช้ในพระนครดังนี้

1. ให้ตั้งที่ขังน้ำที่คลองเชียงราก แขวง เมืองปทุมธานี ซึ่งเป็นเขตที่น้ำทะเลขึ้นไม่ถึง
2. ให้ขุดคลองแยกจากที่ขังน้ำเป็นทางน้ำลงมาถึงคลองสามเสนฝั่งเหนือความแนวทางรถไฟ

3. ตั้งโรงสูบน้ำขึ้น ณ. ที่ตำบลนั้น สูบน้ำขึ้นยังที่เกราะกรอง ตามวิธีให้น้ำ สะอาดบริสุทธิ์ปราศจาก เชื้อโรค แล้วจำหน่ายน้ำไปในสถานที่ต่างๆ ตามควรแก่ท้องที่ของ เขตพระนคร

กิจการดังกล่าวทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้เรียกตามภาษาสันสกฤตว่า "การประปา"

ในบัจจุบันกิจการประปาของประเทศไทยขึ้นกับส่วนราชการและหน่วยงาน รัฐวิสาหกิจ 3 แห่งคือ 1) การประปานครหลวง รับผิดชอบการจำหน่ายน้ำในพื้นที่ กรุงเทพมหานคร นนทบุรี และสมุทรปราการ มีโรงผลิตน้ำประปา 5 แห่ง (ศก.เกียรติ วัฒนศีล, 2532) คือ

โรงงานผลิตน้ำบางเขน กำลังการผลิต	2,000,000	ลูกบาศก์เมตรต่อวัน
โรงงานผลิตน้ำสามเสน กำลังการผลิต	600,000	ลูกบาศก์เมตรต่อวัน
โรงงานผลิตน้ำธนบุรี กำลังการผลิต	180,000	ลูกบาศก์เมตรต่อวัน
โรงกรองน้ำบางบัวทอง กำลังการผลิต	4,000	ลูกบาศก์เมตรต่อวัน
โรงกรองน้ำหนองจอก กำลังการผลิต	900	ลูกบาศก์เมตรต่อวัน

- 2) การประปาส่วนภูมิภาค รับผิดชอบการจำหน่ายน้ำในพื้นที่นอกเหนือ 3 จังหวัดในความรับผิดชอบของการประปานครหลวง มีโรงผลิตน้ำในสังกัด 270 แห่งและกำลังรับโอนจากการประปาเทศบาล และสุขาภิบาล 715 แห่ง (ชวีช วิชัยศิษฐ์, 2533)
- 3) ประปาเทศบาลและสุขาภิบาล รับผิดชอบการจำหน่ายน้ำในเขตเทศบาลและสุขาภิบาลที่ยังไม่ได้โอนให้แก่การประปาส่วนภูมิภาค

ในเขตกรุงเทพมหานคร แม้จะอยู่ภายใต้ความรับผิดชอบการจำหน่ายน้ำของการประปานครหลวงซึ่งมีโรงงานผลิตน้ำขนาดใหญ่ 3 แห่ง และโรงกรองขนาดเล็ก 2 แห่ง แต่ปัญหาการขาดแคลนน้ำเพื่อการอุปโภค-บริโภคยังปรากฏชัดเจนในเขตธนบุรีในปี 2529 (กอบ.ผสร., 2532) ซึ่งการประปานครหลวงได้มีโครงการแก้ปัญหาระยะยาว โดยการสร้างโรงงานผลิตน้ำแห่งใหม่ขนาดใหญ่เท่าโรงงานผลิตน้ำบางเขนทางฝั่งธนบุรี แต่โครงการนี้จะต้องใช้เวลายาวนานในการหาแหล่งน้ำดิบและก่อสร้างโรงงานผลิตน้ำ ซึ่งอาจไม่ทันต่อการแก้ปัญหาเร่งด่วน ดังนั้นจึงมีโครงการแก้ปัญหาระยะสั้นเพื่อบรรเทาความเดือดร้อน โดยการทำบริษัทเอกชนสร้างโรง

ผลิตน้ำขนาดเล็กกำลังการผลิตสูง ที่สามารถแยกชิ้นส่วนเคลื่อนย้ายประกอบใหม่ได้ เรียกว่า "โรงผลิตน้ำแบบเคลื่อนที่ได้ (Mobile Water Treatment Plant)" การประปานครหลวงได้สร้างโรงผลิตน้ำแบบเคลื่อนที่ได้บนเนื้อที่ 700 ตารางเมตร ณ บริเวณริมแม่น้ำเจ้าพระยา เชิงสะพานพระรามหก ในซอยทางเข้าวัดวิมุติยาราม ราชอาณาจักรคิงของประเทศไทยจำกัด เริ่มผลิตน้ำประปาเมื่อวันที่ 10 กุมภาพันธ์ 2532 มีกำลังการผลิต 800 ลูกบาศก์เมตรต่อชั่วโมง (ประมาณ 20,000 ลูกบาศก์เมตรต่อวัน) ซึ่งจัดได้ว่ามีอัตราการผลิตสูง เมื่อเทียบกับขนาดของโรงผลิตน้ำ

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เนื่องจากโรงผลิตน้ำแบบเคลื่อนที่ได้แห่งนี้ มีอัตราการผลิตสูง เมื่อเทียบกับขนาดของโรงผลิตน้ำ ดังนั้นจึงทำการวิจัยตามวัตถุประสงค์ดังนี้

1.2.1 ประเมินประสิทธิภาพของโรงผลิตน้ำแบบเคลื่อนที่ได้ กับโรงงานผลิตน้ำใหญ่ ของการประปานครหลวง

1.2.2 ศึกษาคุณภาพน้ำในแม่น้ำเจ้าพระยา ที่ใช้ เป็นน้ำดิบในการผลิตน้ำประปา เปรียบเทียบกับคุณภาพน้ำเมื่อปี 2530

1.2.3 ผลกระทบของน้ำทิ้งจากโรงผลิตน้ำแบบเคลื่อนที่ได้ ต่อคุณภาพน้ำของแม่น้ำเจ้าพระยา

1.3 ขอบเขตของการวิจัย

1.3.1 สถานที่ทำการศึกษาคือ โรงผลิตน้ำแบบเคลื่อนที่ได้ พระรามหก ตั้งอยู่ในซอยทางเข้าวัดวิมุติยาราม ริมแม่น้ำเจ้าพระยา ติดสะพานพระรามหก

1.3.2 การเก็บตัวอย่างน้ำ 3 ประเภทคือ

1.3.2.1 น้ำในแม่น้ำเจ้าพระยา

1.3.2.2 น้ำภายในระบบผลิต

1.3.2.3 น้ำทิ้งจากโรงผลิตน้ำ

1.3.3 การวิเคราะห์น้ำตัวอย่าง หากการวิเคราะห์ดังนี้

1.3.3.1 การวิเคราะห์ทางฟิสิกส์ได้แก่ อุณหภูมิ สี ความขุ่น และสารทั้งหมด

1.3.3.2 การวิเคราะห์ทางเคมี ได้แก่ ความเป็นกรด-ด่าง ความนำไฟฟ้าจำเพาะ ความเป็นค่า ความกระด้าง คลอไรด์ ซัลเฟต ออกซิเจน-คอนซุม สารประกอบไนโตรเจนทั้งหมด คี.เอน. และ บี.เอน.ดี.

1.3.3.3 การวิเคราะห์ทางจุลชีววิทยา ปริมาณแบคทีเรียทั้งหมด โคลิฟอร์ม แบคทีเรีย และฟิคัลโคลิฟอร์ม แบคทีเรีย

1.4 ประโยชน์ที่จะได้จากการวิจัย

1.4.1 ประสิทธิภาพของการทำงานของโรงผลิตน้ำแบบเคลื่อนที่ได้

1.4.2 ความแตกต่างของคุณภาพน้ำของแม่น้ำเจ้าพระยา บริเวณสะพานพระรามหกในช่วงระยะเวลาต่างกัน 3 ปี (ปี 2530 และ ปี 2532)

1.4.3 ผลกระทบจากโรงผลิตน้ำแบบเคลื่อนที่ต่อสภาวะแวดล้อม

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย